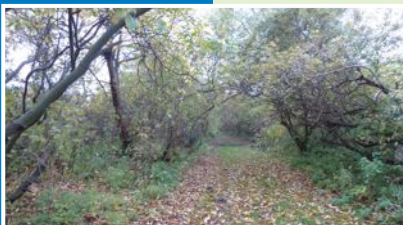

Ecologie bestemmingsplangebied Oosterduinse Meer Noordwijkerhout

De belangrijkste ecologische kenmerken als basis
voor een nieuw bestemmingsplan

E.J.F. de Boer
D. van Straalen

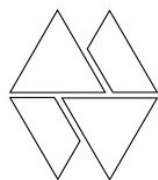

Bureau Waardenburg bv
Adviseurs voor ecologie & milieu

Ecologie bestemmingsplangebied Oosterduinse Meer Noordwijkerhout

De belangrijkste ecologische kenmerken als basis voor een nieuw bestemmingsplan

E.J.F. de Boer
D. van Straalen

Bureau Waardenburg bv
Adviseurs voor ecologie & milieu

Postbus 365 4100 AJ Culemborg
Telefoon 0345 51 27 10, Fax 0345 51 98 49
info@buwa.nl www.buwa.nl

opdrachtgever: Gemeente Noordwijkerhout

3 januari 2013
rapport nr. 12-188

Status uitgave: eindrapport
Rapport nr.: 12-188
Datum uitgave: 3 januari 2013
Titel: Ecologie bestemmingsplangebied Oosterduinse Meer Noordwijkerhout
Subtitel: De belangrijkste ecologische kenmerken als basis voor een nieuw bestemmingsplan.
Samenstellers: ir. E.J.F. de Boer
ing. D. van Straalen
Foto's omslag: Bureau Waardenburg
Aantal pagina's inclusief bijlagen: 25
Project nr.: 12-606
Projectleider: ir. E.J.F. de Boer
Naam en adres opdrachtgever: Gemeente Noordwijkerhout
postbus 13, 2210 AA Noordwijkerhout
Referentie opdrachtgever: gunningsbrief met kenmerk Z-12-07745; UIT-12-07796 d.d. 19 oktober 2012
Akkoord voor uitgave: Teamleider Bureau Waardenburg bv
drs. G.F.J. Smit
Paraaf:

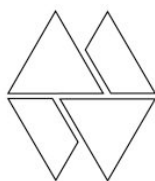

Bureau Waardenburg bv is niet aansprakelijk voor gevolgschade, alsmede voor schade welke voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van Bureau Waardenburg bv; opdrachtgever vrijwaart Bureau Waardenburg bv voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

© Bureau Waardenburg bv / Gemeente Noordwijkerhout

Dit rapport is vervaardigd op verzoek van opdrachtgever hierboven aangegeven en is zijn eigendom. Niets uit dit rapport mag worden vervaardigd en/of openbaar gemaakt worden d.m.v. druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever hierboven aangegeven en Bureau Waardenburg bv, noch mag het zonder een dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd.

Het kwaliteitsmanagementsysteem van Bureau Waardenburg bv is door CERTIKED gecertificeerd overeenkomstig ISO 9001:2008.

Bureau Waardenburg bv
Adviseurs voor ecologie & milieu

Postbus 365 4100 AJ Culemborg
Telefoon 0345 51 27 10, Fax 0345 51 98 49
info@buwa.nl www.buwa.nl

Voorwoord

De gemeente Noordwijkerhout is een nieuw bestemmingsplan aan het voorbereiden voor het gebied rond het Oosterduinse Meer. Een ecologische paragraaf vormt een vast onderdeel van een bestemmingsplan. De gemeente Noordwijkerhout heeft Bureau Waardenburg verzocht om de nodige informatie te verzamelen om de ecologische paragraaf op te kunnen stellen en deze verder dan ook uit te werken. Daarnaast dient de informatie als input voor de ontwikkelmodellen en de effectinschatting bij het uiteindelijke bestemmingsplan.

Aan de totstandkoming van dit rapport werkten mee:

Edward de Boer	projectleiding, veldwerk, rapportage, fotografie
Dirk van Straalen	veldwerk, rapportage, fotografie.

Genoemde personen zijn door opleiding, werkervaring en zelfstudie gekwalificeerd voor de door hun uitgevoerde werkzaamheden. Het project is uitgevoerd volgens het kwaliteitshandboek van Bureau Waardenburg. Het kwaliteitsmanagementsysteem van Bureau Waardenburg is ISO gecertificeerd.

Vanuit de gemeente Noordwijkerhout werd de opdracht begeleid door mevrouw M. Waterreus. Wij danken haar voor de prettige samenwerking.

Inhoud

Voorwoord.....	3
1 Inleiding	7
1.1 Aanleiding en doel	7
1.2 Aanpak onderzoek.....	7
2 Resultaten onderzoek	9
2.1 Algemeen	9
2.2 Beschermde soorten en gebieden.....	16
2.3 Ecologische potenties.....	20
3 Conclusies en aanbevelingen.....	23
4 Literatuur	25

Figuur 1 Onderzoeksgebied (groen omlijnd).

1 Inleiding

1.1 Aanleiding en doel

De gemeente Noordwijkerhout stelt momenteel een nieuw bestemmingsplan op voor het gebied rond het Oosterduinse Meer. Het Oosterduinse Meer heeft een belangrijke recreatieve functie binnen de gemeente. Echter de waterkwaliteit laat met name zomers nogal eens te wensen over. Zowel vanuit recreatie als natuur is dit onwenselijk. Ook kan het Oosterduinse Meer hierdoor niet voldoen aan de algemene kwaliteitsdoelstellingen die de Kaderrichtlijn Water (KRW) in het algemeen stelt aan oppervlakte wateren.

Om deze situatie te verbeteren laat de gemeente door BWZ-ingenieurs twee inrichtingsvarianten voor een nieuwe inrichting van het meer, haar oevers en aanliggende groenstructuren opstellen. Een van de varianten is meer recreatief gericht, de andere meer ecologisch. Belangrijkste doel van beide varianten is het leveren van een recreatieve impuls aan het gebied. Uiteindelijk zal de gemeente een keuze maken uit beide varianten en deze keuze vastleggen in een nieuw bestemmingsplan of een herziening van het dan geldende bestemmingsplan.

Om op een goede wijze het aspect ecologie in de plannen op te nemen dienen de huidige ecologische waarden en de ecologische potenties in beeld gebracht te worden. Onderhavige rapportage doet verslag van het hiertoe uitgevoerde onderzoek. In de rapportage wordt tevens ingegaan op de beschermingsstatus van de aangetroffen natuurwaarden. Een effectbeoordeling met betrekking tot de groene wet- en regelgeving (Flora- en faunawet, Natuurbeschermingswet, Ecologische Hoofdstructuur) maakt echter nog geen deel uit van de rapportage. Deze zal pas worden uitgevoerd nadat een keuze is gemaakt in de varianten en er een concept inrichtingsplan ligt

In figuur 1 is het onderzoeksgebied weergegeven.

1.2 Aanpak onderzoek

Voor het in kaart brengen van de huidige ecologische waarde en de potenties van het gebied is zowel een kort bronnenonderzoek uitgevoerd als een eenmalig veldbezoek. Bij het veldbezoek is een globale beschrijving gemaakt van de belangrijkste vegetatie-eenheden die in de oeverzones van de plas en binnen de rond de plas liggende groenstructuur voorkomen. Daarnaast zijn de kleinere waterelementen en op verschillende plekken ook de oeverzone van het meer bemonsterd met een schepnet. Dit om een indruk te verkrijgen van de aanwezige visfauna. Verder is gelet op voorkomen van (sporen van) zoogdieren, amfibieën en vogels, waarbij de nadruk lag op de meer bijzondere soorten (Rode lijst, beschermde, etc.).

Met het oog op een latere effectbeoordeling is het voorkomen van beschermde soorten apart beschreven.

Luchtfoto Oosterduinse Meer en omgeving

2 Resultaten onderzoek

2.1 Algemeen

Flora en vegetatie

De belangrijkste vegetatiekundige eenheden die binnen het onderzochte gebied zijn aangetroffen zijn:

- Bos- en struweelvegetaties
- Moerasvegetaties
- ruigtevegetaties

Daarnaast komen nog gazons voor en op beperkte schaal overige grazige vegetaties, watervegetaties en heidevegetaties.

Bos en struweel

De bos- en struweelvegetaties zijn in twee hoofdtypen in te delen:

- relatief droog en voedselarm bos
- vochtig, voedselrijk bos

De ouderdom van beide typen ontloopt elkaar niet veel.

Aan de westzijde van het Oosterduinse Meer ligt een verhoogde rug, een oud binnenduin restant mogelijk aangevuld met kalkrijk zand uit het meer zelf. Door de verhoogde ligging en het relatief voedselarme zand heeft zich op deze rug uit aanplant een relatief droog en voedselarm bostype ontwikkeld. Dit bostype vertoont verwantschap met de droge bostypen die in de binnenduinrand voorkomen. Zomereik vormt de belangrijkste boomvormer in dit bostype. Andere soorten in de boomlaag zijn onder andere iep, abeel, els en esdoorn. In de struiklaag komen soorten voor als hulst, vogelkers, meidoorn en ook Amerikaanse vogelkers. Langs de randen staan ook kardinaalsmuts, vlier en liguster. In de kruidlaag staan soorten als eikvaren, stekelvarens en klimop en meer langs de rand ook valse salie. Van verruiging is eigenlijk alleen sprake langs de randen. Soorten als braam, brandnetel en opslag van soorten uit tuinafval (kleine maagdenpalm, gele dovenetel) blijven samen met bosrandsoorten als geel nagelkruid toch vooral beperkt tot een smalle randzone.

Het ontbreken van typische ruigtesoorten en een evenwichtige ontwikkeling van de verschillende vegetatielagen geven aan dat dit bostype zich vooral in de zuidelijke helft prima heeft ontwikkeld en er geen sprake is van doorslaggevende invloed van vermesting (of verzuring).

Aan de noordzijde ligt langs de Duinschoten een bosstrook (onderdeel EHS) met een duidelijk ander karakter. De strook is aangeplant op voedselrijke, vochtige, kleiige grond. In de boomlaag overheersen abeel en els aangevuld met iep en esdoorn. Ook enkele gewone essen komen in de boomlaag. In de struiklaag staat braam, vlier, vogelkers (ook Amerikaanse) en veel opslag van iep en esdoorn. De kruidlaag wordt

gedomineerd door ruigtesoorten als brandnetel en braam, vooral langs de randen ook aangevuld met bijvoorbeeld fluitenkruid.

Vochtig voedselrijk bos langs de Duinschooten met veel ruigtesoorten in de bosrand

Eikenbos op zandrug, relatief jong en met vrijwel geen ruigtesoorten in de kruidlaag

Verder komen langs de noord- en oostoever diverse vormen van meest vochtige en voedselrijke struwelen en bosschages voor waarin bijvoorbeeld wilg (o.a. schietwilg) en els een belangrijk aandeel hebben. Gezien hun meer beperkte omvang en vochtige standplaatsen komen ze vooral in mozaïek / in combinatie met ruigtes en moerasvegetaties voor.

Moerasvegetaties

Deze komen in verschillende hoedanigheid voor. In de oeverzone langs de zuidwestzijde van het meer komt een aanzienlijk oppervlak rietvegetaties voor. Ze variëren van waterriet (enkel riet staande in minimaal 30 cm diep water) tot rietruigte met veel harig wilgenroosje op de permanent droge oever delen. Gezien de omvang en de goed ontwikkelde overgangen (land – water) kan deze rietvegetatie als waardevol beschouwd worden aangemerkt.

Anderen moerasvegetaties komen met name voor langs de zuidoostzijde van het meer en langs de noordelijke oevers. Aan de zuidoostzijde komen naast rietvegetaties ook vegetaties met grote zeggen (o.a. oeverzegge/moeraszegge) voor. In de overgang naar bos- en struweelvegetaties is een ontwikkeling van (wilgen)broekbos te zien met soorten als gewone valerian, engelwortel, gewone wederik, wolfspoot en gele lis.

Langs de noordoever is de omvang van moerasvegetaties vooralsnog beperkt en komen ze zoals al aangegeven vooral voor in combinatie met ruigtevegetaties en struwelen. Apart genoemd kan nog worden een zone met onder meer liesgras, welke langs de oever ligt achter de vooroever in de noordwestelijke hoek van het meer. Een dergelijke vegetatie duidt toch vooral op een aanzienlijke voedselrijkdom ter plaatse. Waarschijnlijk hangt dat samen met de toestroom via het grondwater van voedingsstoffen uit de aanliggende polder (zie Hoogheemraadschap van Rijnland, 2011).

Ruigtevegetaties

Naast de bosrandzones met ruigtesoorten komen de ruigtevegetaties vooral voor langs de noord en oostzijde van het meer. De vegetaties zijn met riet, wilgenroosje, klis, moerasandoorn, harig wilgenroosje, kropaar, kweek, braam, brandnetel, fluitenkruid, akkerdistel en reuzenbalsemien kenmerkend voor voedselrijke vochtige omstandigheden. Beheer blijft meest achterwege waardoor ook de opslag van wilg en els een kans heeft gekregen. Waar wel een maaibeheer wordt uitgevoerd (zuidoostzijde) is te zien dat in plaats van deze vegetaties zich vochtig grasland met een zeker aandeel kruidachtigen ontwikkelt. Dit beheer wordt uitgevoerd vanwege de recreatieve functie (ligweide).

Overig

Aan de zuidoostzijde ligt langs het bos op de zandrug een klein oppervlak met heidevegetatie. Dit betreft een struikheidevegetatie die aan het verouderen is. Grassen (struisgras, witbol) en opslag van andere houtachtigen (lijsterbes,

Amerikaanse vogelkers, liguster, eik) krijgen een aanzienlijk aandeel binnen dit hoekje met heide.

Ontwikkeling van wilgenbroekbos aan de zuidoostzijde van het meer

Riet en kleine lisdodde aan de zuidwestzijde van het meer

Hoekje met verruigende heidevegetatie in zuidelijke deel bosstrook

Vochtige ruigte met opslag van wilg langs oostoever meer

Het beheer van de gazons is geheel afgestemd op hun recreatieve functie. Het schrale karakter van de zandige ondergrond waar ze op voorkomen is desondanks toch duidelijk zichtbaar in de soorten samenstelling. Beheer en de relatief voedselarme omstandigheden dragen er toe bij dat de gazonvegetaties voornamelijk bestaan uit fijne grassen (struisgrassen, roodzwenkgras) en toch ook nog een aanzienlijk deel kruidachtigen waarvan naast bijvoorbeeld duizendblad, natuurlijk het madeliefje het meest in het oog springt. Duizendblad en madeliefje wijzen beide op relatief voedselarme omstandigheden.

Overige grazige vegetaties (vooral als ligweide gebruikt) kennen een samenstelling waarin ook grassen als Engels raaigras, witbol en fioringras en boterbloemen een

aanzienlijk aandeel hebben. De soortensamenstelling van deze grazige vegetaties duidt op voedselrijkere omstandigheden dan die waaronder de gazons voorkomen.

WATERVEGETATIES zijn zeer beperkt. Zowel drijvende als ondergedoken waterplanten komen nauwelijks voor. Incidenteel is wat kroos of sterrenkroos te vinden. Het zeer beperkte voorkomen wordt naar verwachting mede veroorzaakt door het recreatieve gebruik van de ondiepe delen van het meer aan de oostzijde, de golfdynamiek aan de oost- en noordzijde van het meer en de grote diepte van een groot deel van het meer.

Ligvelden en strand aan de westzijde van het meer

Fauna

Vogels

Het Oosterduinse Meer ligt op relatief korte afstand achter de binnenduinrand. De kuststrook is naast leefgebied voor een aantal specifieke, minder algemene soorten ook een belangrijke route bij de vogeltrek in voor- en najaar. Veel vogelsoorten (zoals allerlei lijsterachtigen) foerageren daarbij op aanwezige besdragers. In de beplanting bij het Oosterduinse Meer komt ook een aanzienlijk deel besdragers voor (lijsterbes, liguster, kardinaalsmuts, vlier, braam, vogelkers, meidoorn, duindoorn). Hiermee heeft de beplanting ook duidelijke waarde voor vogels. De beplanting levert daarnaast zelf nestgelegenheid op voor allerlei soorten zangvogels. Gezien de relatief jonge leeftijd van de beplanting is het aanbod aan natuurlijke nestholtes nog beperkt. Met een toename van de leeftijd van de beplanting kan dit aanzienlijk toenemen.

Tijdens het veldbezoek zijn onder meer ekster, zwarte kraai, gaai, grote bonte specht, goudvink, koolmees, pimpelmees, staartmees, goudhaan, winterkoning, roodborst, merel, zanglijster, waterhoen, kuifeend, wilde eend, nijlgans, krakeend en waterral aangetroffen. Deze soorten kunnen (wellicht met uitzondering van de waterral) in het plangebied tot broeden komen. Ook diverse soorten roofvogels (havik, sperwer en buizerd zijn aangetroffen tijdens het veldbezoek in november 2012) weten het gebied te vinden. Op het meer zelf verblijven met name in de winterperiode, wanneer het recreatieve gebruik beperkt is, diverse soorten watervogels (diverse soorten eenden, meerkoet, fuut, aalscholver) en meeuwen. Als broedgebied voor watervogels mag worden aangenomen dat het gebied vanwege het intensieve recreatieve gebruik in de zomerperiode duidelijke beperkingen kent.

Vleermuizen

De beplantingen aan de westzijde van het Oosterduinse Meer vormen een doorlopende landschappelijke structuur die aan de noordzijde aansluit op bossen in de binnenduinstrand en in het zuiden op Noordwijkerhout. Dit maakt de beplantingsstructuur in potentie prima geschikt als migratieroute voor diverse soorten vleermuizen. Voor soorten die verblijfplaatsen hebben binnen de bebouwde omgeving van Noordwijkerhout en voor soorten die een voorkeur hebben om te foerageren rond en boven het Oosterduinse Meer. Gezien de relatief nog jonge beplanting en het beperkte aanbod aan oude boomholten lijkt de beplanting nog weinig ruimte te bieden voor verblijfplaatsen van boombewonende soorten.

Overige

In de watergangen binnen en langs de rand van het bestemmingsplangebied en in het Oosterduinse meer zijn diverse vissoorten aangetroffen. In enkele watergangen in het noordelijke deel is een groot aantal blankvoorn gevangen samen met stekelbaars, baars en riviergrondel. In het Oosterduinse Meer werd in de oeverzone alleen stekelbaars en snoek aangetroffen. Aanwezigheid van viseters (aalscholver, fuut) wijst er op dat er in het Oosterduinse Meer toch een zekere hoeveelheid vis aanwezig moet zijn.

Binnen het bestemmingsplangebied liggen weinig echt geschikte voortplantingsplaatsen voor amfibieën. Geïsoleerd liggende en visvrije waterelementen (poelen) ontbreken. Alle wateren staan in open verbinding met elkaar en bevatten vis. Voor voortplanting zullen amfibieën dan ook in hoofdzaak gebruik maken van de moerasvegetaties langs de randen van het Oosterduinse Meer. Binnen deze moerasvegetaties zijn eiafzettingen en juvenielen nog enigszins beschermd tegen predatoren (zoals vis en vogels). Het gebied heeft hierdoor zeker geen bovengemiddeld belang voor amfibieën. De op een zandrug liggende beplantingsstrook langs de westzijde van het meer biedt wel een goed landhabitat en overwinteringsmogelijkheden voor amfibieën.

Vangst van een keer scheppen in een sloot noordelijk van het meer. De vangst bestaat hier uit jonge blankvoorn en baars en een enkele stekelbaars.

Het bestemmingsplangebied is geschikt als leefgebied voor diverse grondgebonden zoogdiersoorten. Dit betreft wel in hoofdzaak de meer algemene soorten. Zo zijn bijvoorbeeld sporen van ree, mol en bosmuis waargenomen en is een dode vos gevonden. Verwacht mag worden dat ook soorten als egel, huisspitsmuis, veldmuis en kleine marterachtigen zullen voorkomen

In het hele plangebied kunnen algemeen voorkomende soorten vlinders en libellen aangetroffen worden. Deze genieten geen wettelijk beschermde status.

2.2 Beschermde soorten en gebieden

De informatie die in deze paragraaf wordt gepresenteerd kan in een later stadium als basis worden gebruikt voor een effectbeoordeling.

Beschermde gebieden

Het gebied ligt niet binnen Natura 2000-gebied. Er is evenmin een aanwijzing tot lokaal of regionaal beschermd gebied.

De bosstrook aan de noordzijde van het meer en de bosstrook langs de Duinschooten zijn wel opgenomen in de Ecologische Hoofdstructuur (EHS). Ontwikkelingen binnen EHS-gebied dienen te worden getoetst aan het beleid inzake de EHS in Zuid-Holland. Een van de belangrijke beleidsregels voor de EHS is het compensatiebeginsel.

Study area map

Legend:

- City limits
- Urban area
- Green area
- Water area
- Other area

The map shows the study area (red dot) and the location of the study site (red dot). The study area is located in the urban area, near the city limits.

Beschermde soorten

In het noordoostelijke deel van het plangebied is één restant van een uitgebloeid exemplaar van rietorchis aangetroffen. Deze soort wordt aangetroffen in vochtige gebieden, vaak op locaties waar (periodiek) kwel optreedt. Rietorchissen kunnen in het plangebied aangetroffen worden in grazige of kruidenrijke delen langs de oever van het meer. Dat de soort is aangetroffen duidt er op dat hij mogelijk op verschillende plekken in de oeverzone langs het meer kan voorkomen. De kans op voorkomen is langs de noord- en oostoever het grootst. In het hele plangebied zal het overigens maar een beperkt aantal individuen betreffen.

De rietorchis staat in Tabel 2 van de Flora- en faunawet.

17

Ongewervelden

Uit de omgeving van het plangebied is het voorkomen van de platte schijfhoren bekend (Broesveld et al, 2011). Het voorkomen van de soort kan echter op grond van biotoopkenmerken worden uitgesloten. In het plangebied zijn geen goed ontwikkelde watervegetaties aangetroffen welke het leefgebied vormen van de platte schijfhoren. In de wat ruimere omgeving komen op diverse plekken wel redelijk tot goed ontwikkelde watervegetaties voor.

Het voorkomen van de gestreepte waterroofkever kan op grond van verspreidingsgegevens worden uitgesloten (Cuppen & Koezen, 2005).

Vissen

Tijdens het veldbezoek is op meerdere locaties een bemonstering met een steeknet uitgevoerd. Hierbij zijn geen beschermde soorten vis, zoals bittervoorn en kleine modderkruiper, aangetroffen. Het voorkomen van bittervoorn wordt op grond hiervan en het ontbreken van zoetwatermossels uitgesloten. Bittervoorns zijn voor de reproductie afhankelijk van zoetwatermossels, waar ze hun eieren in afzetten.

Het voorkomen van kleine modderkruipers kan niet worden uitgesloten, hoewel de soort tijdens de bemonsteringen niet is aangetroffen, ook niet op zeer geschikt lijkende locaties. De soort kan echter in lage aantallen voorkomen en daardoor over het hoofd zijn gezien.

Het voorkomen van overige beschermde soorten vissen kan op grond van biotoopkenmerken en verspreidingsgegevens worden uitgesloten.

Amfibieën

In de omgeving van het plangebied is het voorkomen van de strikt beschermde rugstreeppad bekend (Ravon.nl, 2011). De soort plant zich voort in visloze poelen en ondiepe wateren, duinmeren, uiterwaarden en oude veenweidepolders. Voorkomen van de soort in het plangebied is niet bekend. Aanwezige wateren zijn hooguit marginaal geschikt als voortplantingshabitat voor de soort, het voorkomen kan echter niet worden uitgesloten. In onder andere het noordwestelijke deel van het meer is dankzij de vooroevers ondiep en relatief visarm water aanwezig. De watergangen rondom het meer zijn naar inschatting ongeschikt als voortplantingswater voor de soort. De oevers zijn steil beschoeid en het water zelf visrijk.

De bosrand ten westen van het meer is geschikt als overwinteringsgebied voor amfibieën als de rugstreeppad.

In het plangebied komen naar alle waarschijnlijkheid bastaardkikker, kleine watersalamander, gewone pad en bruine kikker voor. Dit zijn algemeen voorkomende soorten (tabel 1 Flora- en faunawet) die weinig eisen stellen aan hun leefgebied.

Reptielen

Reptielen zijn in de regio alleen bekend vanuit de duinen. In de duinen bij Noordwijkerhout is het voorkomen van de zandhagedis bekend (Ravon.nl). De zandhagedis leeft uitsluitend in droge zandgebieden met open vegetaties. Het

voorkomen van de soort in het plangebied kan op grond van het ontbreken van dergelijk habitat bij het Oosterduinse Meer worden uitgesloten. Overige soorten reptielen komen in de regio niet voor.

Grondgebonden zoogdieren

In de omgeving van het plangebied is het voorkomen van de waterspitsmuis bekend (zoogdieratlas.nl). De soort is aangetroffen in de atlasblokken ten oosten van het plangebied en de N206.

In het plangebied is in zeer beperkte mate geschikt habitat voor de soort aanwezig. De soort komt voornamelijk voor langs heldere wateren met een structuurrijke oever en goed ontwikkelde watervegetaties. De soort is echter ook bekend, hetzij in zeer lage dichtheden, langs meren met rietzones. Dit habitat is in het plangebied aanwezig. Gezien het voorkomen van de soort in de aangrenzende atlasblokken is het voorkomen van de soort in de riet- en moeraszones langs het meer daarom niet bij voorbaat uit te sluiten.

De noordse woelmuis is bekend uit de Kagerplassen nabij Leiderdorp (Zoogdieratlas.nl). Het voorkomen van deze soort in het plangebied kan op grond van verspreidingsgegevens worden uitgesloten.

Vleermuizen

Rondom het Oosterduinse Meer kunnen diverse soorten vleermuizen worden verwacht. Het gebied zal voor verschillende soorten vleermuizen (o.a. gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, mogelijk meervleermuis) een functie als verblijfplaats (paarplaatsen), foerageergebied, vliegroute en/of migratieroute kunnen hebben.

In het bos aan de oostkant van de weg Duinschooten zijn diverse bomen (met name abelen) aangetroffen met geschikte verblijfplaatsen voor baltsende mannetjes ruige dwergvleermuizen. In de periode half juli tot half november roepen baltsende mannetjes vanuit spleten en hopen in bomen en gebouwen.

Andere soorten boombewonende soorten, zoals de rosse vleermuis, watervleermuis en gewone grootoorvleermuis, zijn bekend van de landgoederenzone bij Bennebroek en Heemstede. In de bossen binnen het plangebied lijken voor deze soort momenteel geen geschikte verblijfplaatsen in de bomen aanwezig te zijn. Deze soorten hebben een selectieve voorkeur voor verblijfplaatsen in boomsoorten als eik en beuk. Eik is in het plangebied aanwezig, maar het betreft vooral jongere, vitale bomen met weinig of geen holtes. Ze bevatten momenteel nog geen geschikte verblijfplaatsen.

Het plangebied heeft naar inschatting een functie als foerageergebied voor soorten met een verblijfplaats in de omgeving. De combinatie van bos, rietzones en open water maakt het gebied zeer geschikt als foerageergebied. In de nabijgelegen gebouwen kunnen soorten als gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis en laatvlieger worden verwacht. Aangenomen mag worden dat deze soorten foeragerend in het plangebied zijn aan te treffen.

Langs de kustzone van Nederland migreren in de periode vanaf half juli tot half oktober (november) vrouwelijke ruige dwergvleermuizen. Langs deze route zijn in geschikte verblijfplaatsen veel baltsende mannetjes van deze soort aan te treffen. De mannetjes baltsen uit spleten en holtes in gebouwen en bomen. Gezien de ligging van het plangebied mag worden aangenomen dat in het najaar een verhoogde activiteit van ruige dwergvleermuizen is waar te nemen.

Het Oosterduinse Meer vormt verder geschikt foerageergebied voor de meervleermuis. Het meer is voor deze soort via brede watergangen door het aanliggende agrarische gebied ook goed bereikbaar.

Vogels (met jaarrond beschermde nestplaats¹)

In het plangebied zijn tijdens het veldbezoek buizerd, sperwer en havik waargenomen. Het is aannemelijk dat deze soorten in of in de directe omgeving van het plangebied broeden. De soorten maken hun nest (of horst) in bomen, sperwers soms in grote dichte struiken.

Naast deze soorten is het plangebied in potentie geschikt voor de boomvalk en de ransuil. Of de soorten in het plangebied broeden is niet bekend. Genoemde soorten hebben een jaarrond beschermde nestplaats.

Naast deze soorten broeden in het plangebied ook vogels zonder een jaarrond beschermde nestplaats. Hiervan zijn alleen de in gebruik zijnde nesten beschermd.

2.3 Ecologische potenties

Ondanks de beperkte omvang en relatief grote randlengte heeft de hoge rug aan de westzijde van het meer goede potenties voor bosontwikkeling. Het schrale, kalkrijke karakter van de bodem biedt goede mogelijkheden voor een diverse en soortenrijke bosvegetatie. De geringe mate waarin ruigtesoorten voorkomen duidt er tevens op dat verzuring en vermeting momenteel weinig invloed hebben op het bos. De huidige bosbeplanting is merendeels nog relatief jong en de vitaliteit is goed. Wel begint Amerikaanse vogelkers (een invasieve exoot) door te dringen in het gebied.

Aanbevolen wordt om de verdere verspreiding van Amerikaanse vogelkers te voorkomen en plaatselijk (noordelijke deel) de ontwikkeling van eik te bevorderen door geleidelijke terugdringing van abeel. Verder wordt aanbevolen het aandeel dood hout geleidelijk te laten toenemen.

Wat betreft het Oosterduinse Meer zelf worden de potenties mede bepaald door de aanwezigheid van voedingsstoffen en overige stoffen die uitspoelen uit de omliggende agrarische gronden. Deze agrarische gronden worden vooral gebruikt voor de bloembollenteelt. Voedingsstoffen en beschermingsmiddelen spoelen vanuit de akkers uit naar het oppervlaktewater en naar het grondwater. Aangezien het meer in

¹ Op grond van door het ministerie van LNV verstrekte handreikingen worden nesten van de volgende soorten als jaarrond beschermde nestplaatsen beschouwd: boomvalk, buizerd, gierzwaluw, grote gele kwikstaart, havik, huismus, kerkuil, oehoe, ooievaar, ransuil, roek, slechtvalk, sperwer, steenuil, wespandief, zwarte wouw.

open verbinding staat met het watersysteem van de omliggende polders en er ook sprake is van kwel vanuit de omliggende polders komen dergelijke stoffen ook in het meer terecht waar zij zich kunnen ophopen. Aanwezigheid van veel voedingsstoffen (stikstof, fosfaat) beperkt de mogelijkheden voor de ontwikkeling van een divers en soortenrijk aquatisch ecosysteem. Hoewel het Oosterduinse Meer geen Kaderrichtlijn Water (KRW) waterlichaam is (Hoogheemraadschap van Rijnland, 2011), geeft de KRW ook voor de niet KRW-waterlichamen aan wat als goede waterkwaliteit kan worden beschouwd. Het Hoogheemraadschap (2011) heeft een watersysteemanalyse uitgevoerd waarin wordt aangegeven dat de aanpak van algenproblematiek gezocht moeten worden in het terugdringen van de eutrofiering van het meer. Zowel voor de toestroom via grondwater als oppervlaktewater zijn daarbij maatregelen genoemd. De belangrijkste daarvan zijn:

- Tegengaan toestroom grondwater door afdichting (met klei) van de bodem van het meer.
- Defosfatering van het toestromende oppervlaktewater.

Gezien de 'maatlatten' (Stowa, 2012) lijkt het type M20 'Matig grote diepe gebufferde meren' goed van toepassing op het Oosterduinse Meer. Enkele karakteristieken van dat type zijn:

- Ondiepe zones met vegetaties van ondergedoken waterplanten en oeverplanten (vegetaties met fonteinkruiden, vegetaties van kranswieren, rietvegetaties, vegetaties met waterlelie en gele plomp) (bij zeer goede beoordeling watervegetaties tot 20% geschikt oppervlak, oevervegetaties tot 80% geschikt oppervlak).
- In diepe delen macrofaunagemeenschappen die bestand zijn tegen een beperkte beschikbaarheid van zuurstof.
- In ondiepe delen macrofaunagemeenschappen met kokerjuffers.
- Ondiepe zones vervullen een duidelijke functie bij de voortplanting van meerdere soorten vis.

De oeverzones van het meer laten zien dat deze duidelijke potenties hebben voor de ontwikkeling van riet-, moeras- en broekbosvegetaties. Om ecologisch echt waardevol te zijn dienen dit soort vegetaties wel voldoende omvang te hebben. Betreffende vegetaties kunnen zich het best ontwikkelen in oevers die in de luwte liggen (weinig dynamiek). Bij het Oosterduinse Meer zijn dit echter de recreatief meest intensief gebruikte delen met ligweides en strand. Met name langs de oost- en noordzijde liggen de oevers met relatief de minste recreatiedruk. Dit zijn echter ook de oevers met de meeste dynamiek (golfslag). Om langs de oost- en noordzijde van het meer riet- en moerasvegetaties te ontwikkelen, zal het noodzakelijk zijn de waterdynamiek (golfslag) te verkleinen. Dat kan bijvoorbeeld door vooroevers aan te leggen. In het luwe gedeelte tussen vooroevers en huidige oever kunnen dan betreffende vegetaties tot ontwikkeling komen.

Het verder ontwikkelen van deze vegetaties kan bijdragen aan de verbetering van de waterkwaliteit. Het biedt wellicht ook mogelijkheden voor het inrichten van helofytenfilters, die de toestroom van voedingsstoffen naar het meer kunnen beperken.

De overgang tussen het meer en de zandrug aan de westzijde biedt een goede uitgangspositie voor de ontwikkeling van bloemrijke en kruidenrijke grazige vegetaties. Omdat het recreatieve gebruik groot is en het beheer daar ook op afgestemd is, komen dergelijke vegetaties momenteel niet tot ontwikkeling. Bloem- en kruidenrijke grazige vegetaties kunnen echter ook op kleine schaal worden ontwikkeld. Dit biedt wellicht bijvoorbeeld toch een mogelijkheid om aan de noordwestzijde en tussen bos- en rietvegetaties aan de zuidwestzijde hier op kleine schaal op in te zetten. Omvorming van intensief beheerd gras naar bloem- kruidenrijk gras kan eenvoudig door extensivering van het beheer en een hooilandbeheer in te stellen waarbij maximaal 2 keer per jaar wordt gemaaid en het maaisel afgevoerd. Ook insecten en kleine zoogdieren zullen hiervan profiteren.

Geconstateerd is dat het kleine oppervlak heide aan het verruigen is, met grassen en opslag van andere houtige gewassen. Wil men de heidevegetatie behouden dan zal er, net als dat ook elders in Nederland noodzakelijk is, een zeker actief beheer moeten plaatsvinden. Gezien de schrale, zandige ondergrond, is behoud goed mogelijk. Vanwege de zeer beperkt omvang lijkt een maai- of plaggenbeheer hier het meest geëigende beheer. Fasering wordt hierbij aanbevolen om altijd voldoende regeneratievermogen van de heide te behouden.

De potenties ten aanzien van amfibieën zou verder benut kunnen worden door de aanleg van één of enkele geschikte voortplantingsplaatsen (in de vorm van poelen).

3 Conclusies en aanbevelingen

Sterke en zwakke punten

Samenvattend zijn vanuit ecologisch perspectief de volgende sterke en zwakke punten te onderkennen:

Sterke punten	Zwakke punten
- Goed ontwikkelende bosvegetaties met weinig verruiging zuidwestzijde gebied - Grotere eenheid rietvegetaties met overgang van landriet naar waterriet - Aanwezigheid van moeras- en broekbosvegetaties - Aansluiting op duingebied en andere groene kernen - Betekenis voor soortengroepen als vogels en vleermuizen - Aanwezige potenties voor de ontwikkeling van kruidenrijke en bloemrijke vegetaties - Aanwezige potenties voor uitbreiding moeras- en rietvegetaties	- Onvoldoende waterkwaliteit - Ontbreken van watervegetaties van enige omvang - Beperking mogelijkheden tot ontwikkeling potenties door belangrijke recreatieve functie - Opkomst van Amerikaanse vogelkers in bosvegetaties - Verruiging bosstrook langs de Duinschooten

Effectbeoordeling

Voor een toetsing aan de wet- en regelgeving is het (potentieel) voorkomen van een aantal soorten en soortengroepen van belang. Strikt beschermde soorten / soorten met jaarrond beschermde nestplaatsen die binnen het plangebied (kunnen) voorkomen zijn:

- buizerd, havik, sperwer
- rugstreeppad
- waterspitsmuis
- vleermuizen (diverse soorten)
- rietorchis

Verder zijn alle nesten van broedvogels gedurende het broedseizoen beschermd en behoren de overige zoogdieren en amfibieën tot de algemene beschermde soorten. Bij ruimtelijke ontwikkelingen geldt voor algemene beschermde soorten (tabel 1 Flora- en faunawet) een automatische vrijstelling voor overtreding van verbodsbepalingen uit de Flora- en faunawet.

Met directe effecten op instandhoudingsdoelstellingen van Natura 2000-gebieden hoeft vooralsnog geen rekening te worden gehouden.

Bij ingrepen in de bosstrook langs de Duinschooten dient wel rekening te worden gehouden met de beleidsregels die van toepassing zijn op de EHS, in het bijzonder het compensatiebeginsel.

Nader onderzoek

Het gebruik van het plangebied door vleermuizen is niet in kaart gebracht. Afhankelijk van de uiteindelijke plannen kan het voor een effectbeoordeling noodzakelijk zijn meer inzicht te hebben in het gebruik van het gebied door vleermuizen, met name als er ingrepen zijn voorzien in de bosdelen en in de oeverzones. Voor uitbreiding van de oeverzones met meer riet- en moerasvegetaties is dat niet noodzakelijk.

Meer inzicht betekent in dit geval dan het laten uitvoeren van een gerichte vleermuisinventarisatie volgens het vleermuisprotocol.

Voor het kappen van bomen zal tevens moeten worden nagegaan of er eventuele roofvogelnesten in het geding kunnen zijn. Gezien de flexibiliteit die roofvogels kunnen hebben bij het kiezen van een nestplaats is aan te bevelen dit niet eerder dan een jaar voorafgaand aan het tijdstip van de ingreep te doen.

Voor ingrepen in de (half) natuurlijke oeverzones langs het meer, dient vooraf voldoende inzicht te zijn in het voorkomen van de groeiplaatsen van strikter beschermde plantensoorten (met name rietorchis). Indien dit onvoldoende bekend is dient daar onderzoek naar uitgevoerd te worden in het bloeiseizoen voorafgaand aan het tijdstip van de ingreep.

4 Literatuur

Hoogheemraadschap van Rijnland, 2011. Watersysteemanalyse Oosterduinse Meer.
Hoogheemraadschap van Rijnland, Leiden.
Stowa, 2012. Referenties en maatlatten voor natuurlijke watertypen voor de
KaderRichtlijn Water 2015-2021. Rapportnr. 2012-21. Stowa,
Amersfoort.

geo.zuid-holland.nl
www.ravon.nl
www.waarneming.nl
www.telmee.nl

Bureau Waardenburg bv

Adviseurs voor ecologie & milieu

Postbus 365, 4100 AJ Culemborg

Telefoon 0345-512710, Fax 0345-519849

E-mail info@buwa.nl, www.buwa.nl